

M
OPEN
MONUMENTEN
DAG

Kidsgids

Levend erfgoed

*Open
Monumentendagen
Leiden*

9/10
SEPT
2023

Woordzoeker

H	P	X	J	W	D	F	S	H	E	L	Y	T
R	X	S	S	A	U	K	I	W	B	W	I	R
W	T	N	Q	M	N	O	N	S	G	N	L	J
M	A	R	K	T	I	T	E	T	N	U	E	F
A	Q	N	B	I	V	R	D	A	I	J	I	E
Q	T	B	E	S	E	A	E	D	R	T	T	E
L	D	E	R	T	R	D	I	A	E	N	X	S
V	L	L	B	H	S	I	H	M	N	E	E	T
E	E	E	R	C	I	T	C	B	N	M	T	E
A	E	V	I	R	T	I	S	A	I	U	G	N
U	B	E	F	U	E	E	E	C	R	N	K	P
J	K	N	O	B	I	K	G	H	E	O	W	K
V	Y	W	B	V	T	E	B	T	H	M	S	Y

Ambacht	Geschiedenis	Textiel
Beeld	Herinnering	Traditie
Beleven	Markt	Universiteit
Burcht	Monument	
Feesten	Stad	

Dit boekje is van:

Naam:

Leeftijd

Activiteiten

Tijdens de Open Monumentendagen - zaterdag 9 en zondag 10 september - kun je een aantal monumenten die je anders nooit kunt bezoeken, van binnen bekijken. Er zijn ook gratis (kids)activiteiten tussen 12-16 uur. Kom bijvoorbeeld in de Hortus botanicus lekker knutselen met Technika10 en doe mee met een theaterworkshop van de Jeugdtheaterschool. Of kijk op het Ambachtsplein. Informatie over het programma vind je op: OMDLeiden.nl

Klassendag

In september en in juni organiseren we voor groepen 7 en 8 de Klassendag. Wil je ook met je klas een bezoek brengen aan een monument? Vraag je juf of meester om jouw klas op te geven via info@omdleiden.nl. Voor meer informatie, ook als je je spreekbeurt over monumenten wilt doen: openmonumentenklassendag.nl

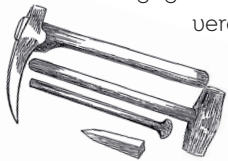
Ha speurneuzen!

Dit boekje bevat een speurtocht langs monumenten in de Leidse binnenstad. Je denkt bij 'monument' vast aan een oud gebouw. Maar ook standbeelden, herinneringstekens, tuinen, begraafplaatsen, bankjes of vervoersmiddelen kunnen een monument zijn. Het gaat erom dat ze een belangrijke rol in de geschiedenis hebben gespeeld. Er zit dus altijd een historisch verhaal of herinnering aan vast. We willen dat bewaren en beschermen zodat ook generaties na ons kunnen zien hoe mensen ooit leefden, woonden, werkten en speelden, en hoe de stad eruit zag.

Vraag jij je wel eens af wie er allemaal in dat oude huis gewoond hebben en wat ze er beleefd hebben? Of waar een gebouw voor diende? En of het nu nog steeds dezelfde functie heeft? Stel je voor dat monumenten konden praten. Wat zouden ze je vertellen...

Het thema van de Open Monumentendagen dit jaar is: '*Levend erfgoed*' (immaterieel erfgoed'). Denk aan ambachten of vakmanschap, feesten, rituelen en tradities, kunsten en gebruiken. Het zijn allemaal uitingen van cultuur. Ze worden vaak van generatie op generatie doorgegeven en verbinden groepen mensen. Ze veranderen soms een beetje met de tijd mee. Zo leerde een moeder vroeger haar kind al spinnen en weven om

die stof weer tot kleding te naaien. En de molenaar en timmerman dragen hun vakmanschap nog steeds over aan een jongere generatie door hen de speciale dingen van het vak te leren. Is er in jouw familie iets wat jullie al generaties lang kunnen en doen?

Deze speurtocht is buiten. Hij begint bij het *Stadhuis* (Breedstraat) en eindigt bij de *Hortus botanicus* (Rapenburg) en duurt ongeveer een uur. Je kunt de speurtocht het hele jaar door doen. Je hoeft geen gebouwen in.

Wat heb je nodig? Je moet goed kaartlezen. Neem een potlood mee om onderweg de antwoorden op de vragen in te vullen. Aan het eind ontdek je wat het puzzelwoord is. Zorg dat je goed uitkijkt in het verkeer en veilig op de stoep blijft.

We wensen je veel plezier!

De makers van de Kidsgids.

Wist je dat...

in Leiden het schildje om een monument aan te geven rood met wit is?

Start speurtocht

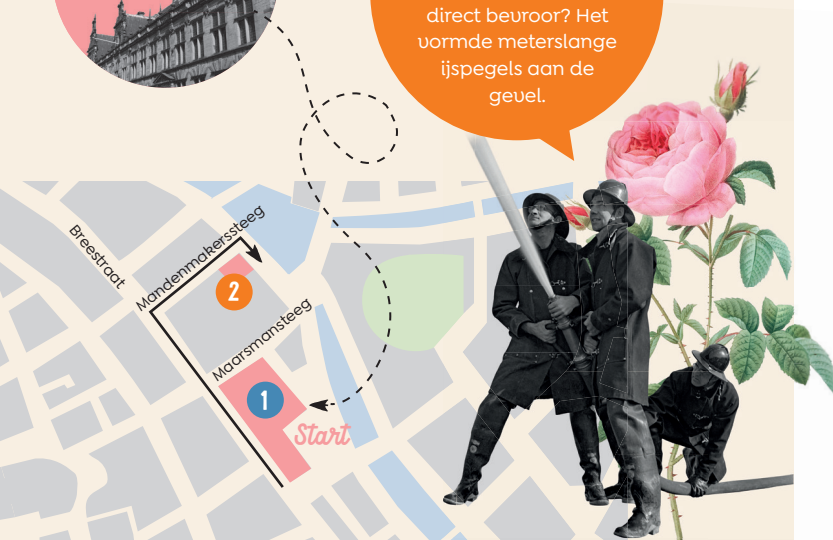
De speurtocht begint bij het stadhuis.

Dit is ons stadhuis. Het politieke huis van de stad, een ontmoetingsplek waar het stadsbestuur vergadert én waar je kunt trouwen. Het heeft altijd al op deze plek gestaan, maar bij de brand in 1929 ging het hele stadhuis volledig in vlammen op. De voorgevel is in oude stijl opnieuw opgebouwd, met behulp van de brokstukken van de oorspronkelijke gevel.

Wist je dat...

het tijdens de brand in februari 1929 zo roud was dat het bluswater direct bevroor? Het vormde meterslange ijspegels aan de gevel.

Loop langs het stadhuis verder op de Breestraat.

De Breestraat is oorspronkelijk een dijk, die is aangelegd omdat er in de 12de eeuw heel veel wateroverlast was.

Ga bij de 2e steeg rechts en voel dat je naar beneden loopt; je

loopt naar het water. Op dit punt kwamen de Oude Rijn, de Nieuwe Rijn en de Mare samen. Al in de tijd van de Romeinen werden via deze waterwegen allerlei goederen (handelswaar) aangevoerd en verkocht. Het was de belangrijkste waterweg naar het achterland, tot aan Duitsland en Zwitserland. Het is hier nog steeds op zaterdag en woensdag markt.

Je staat naast de Waag. Daar werden de goederen die op de markt verkocht werden gewogen.

Herken je op de voorgevel het voorwerp waarmee ze de goederen konden wegen?

Het heet hier Aalmarkt, verderop heet het Vismarkt. De visfontein is (in 1693) speciaal neergezet om de vissen die op deze plek werden verkocht in schoon water te kunnen laten zwemmen. Het was de eerste openbare fontein van Leiden.

Vraag B

Zie je de versiering op de bak? Wat heeft de architect (ontwerper) willen namaken?

De (8) van een vis

De overdekte brug heet de Koornbrug. Hier werd koren verkocht, dat is een soort graan. De overkapping is speciaal gemaakt om de koopwaar te beschermen tegen wind en regen. Zie je in de overkapping het stadswapen van Leiden omgeven door korenaren?

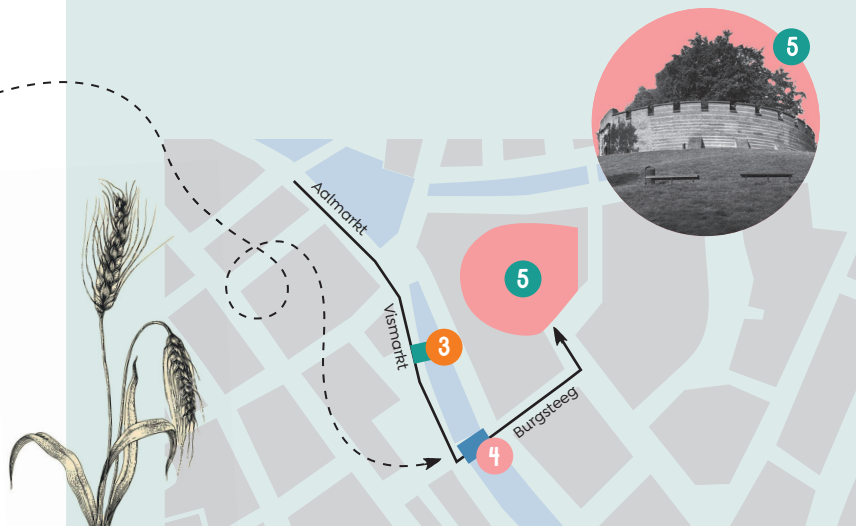
Welke twee voorwerpen zie je in het rood witte wapen van Leiden?

(8)

Loop rechtdoor en links de poort onderdoor naar de Burcht. De heuvel is het oudste bouwwerk van Leiden. Gemaakt in de 9e eeuw, als bescherming tegen het water van de vaak overstromende Rijn. De heuvel is 10 meter hoger dan de omgeving.

De burcht zelf werd er pas later op gebouwd. Eerst van houten palen, als schuilplek voor mensen en hun vee, tegen mogelijke vijanden. Je kunt de trap op en de burcht van binnen bekijken. Daar zie je restanten van een toren en een waterput. En je hebt er prachtig uitzicht over de stad.

Om de burcht heen liep een gracht van de Oude Rijn naar de Nieuwe Rijn. Nu is het een steegje (Van der Sterrepad).

Aan het eind van het Van der Sterrepad

sla je rechtsaf. Op de gevel bij nr. 33 lees je dat hier een boekhandel, drukkerij en uitgeverij zat (een van de oudste van Nederland!). Maar voordat de drukkerij hier kwam, was dit een deel van het Heilige Geest Weeshuis. Het poortje was de ingang naar de meisjesafdeling. In de rechterkant van het poortje wordt de 'heilige geest' verbeeld door een vogel.

Wist je dat...
de burchtheuvel een archeologisch monument is omdat er sporen van de middeleeuwen in ontdekt zijn?

Vraag D

Welke vogel herken je in het reliëf aan de rechterkant van het poortje?

□ □ □ □ (4)

Om de hoek, op de Hooglandsekerkgracht vind je de grote poort van het Weeshuis. De ingang voor de jongens. Boven deze poort zie je Kaatje en Kootje staan, twee weeskinderen. Hier woonden van eind 16e eeuw tot aan 1961 kinderen die geen ouders meer hadden, of van wie nog maar één ouder leefde, of in de gevangenis zat. Tegenwoordig is er een museum waar je bijna zelf kunt beleven hoe het leven en werk in het weeshuis was.

Vraag E

Wat lijkt er te missen aan het uniform van Kaatje en Kootje?

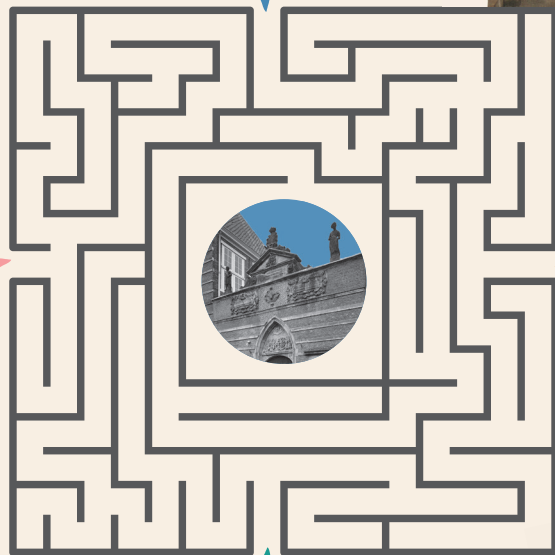
□ □ □ □ (4)

Loop door, langs de Hooglandse kerk linksaf. Geloof is wat mensen samenbrengt en samen beleven. Of waardoor mensen juist op de vlucht slaan. Zoals de Pelgrims, die ruim 400 jaar geleden als geloofsvluchtelingen vanuit Engeland naar onze stad vluchtten omdat ze zich hier vrij voelden. Toch vertrokken ze een paar jaar later naar de nieuwe wereld (Amerika) om daar een nieuw leven op te bouwen.

Doolhof

Kootje is de weg naar het Weeshuis kwijt, welke route moet hij nemen om terug te komen?

Ga rechts bij het Pelgrim Museum op de hoek. Over de smalle hoge brug over de Oude Rijn, rechts over de Botermarkt en links langs het stadhuis. Steek de Breestraat over naar de Wolsteeg en loop door naar de Langebrug. Kijk goed op het kaartje want het gaat nu kruip-door-sluip-door.

Je staat nu voor de 'gekroonde liefdespoort' en naast het huis van een beroemde schilder. Hij leefde in dezelfde tijd (17e eeuw) als Rembrandt, Frans Hals en Johannes Vermeer.

Hoe heet de schilder die hier woonde?

(3)

(5)

Loop verder over de brug, en ga links op het Rapenburg. Bij nummer 73 ga je het hek in. Hier is het Academiegebouw, het eerste gebouw van de universiteit. Boven de grote deur is een klein kamertje dat het 'zweetakamertje' wordt genoemd. In dit kamertje moesten de studenten die examens hadden gedaan de uitslag van het examen afwachten; reuzespannend.

10

Wist je dat...

het traditie is dat je in het 'zweetakamertje' je naam op de muur mag schrijven als je aan deze universiteit je diploma hebt gehaald?

Als je poort onderdoor gaat kom je in de Hortus botanicus, een enorme tuin met kassen. Tijdens de Open Monumentendagen kun je gratis meedoen aan de Kidsactiviteiten (knutselen, tekenen en theaterworkshops) op het Notenveld. Laat je puzzelwoord checken en een stempel in je boekje zetten. Is het woord goed, dan ben je een super speurneus!

Vraag H

Welke bekende Nederlandse bloem werd voor het eerst gepland in de Hortus botanicus?

□ □ □ □ (4)

Puzzelwoord

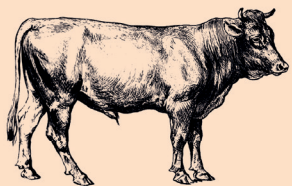
Verzamel hieronder de juiste letters uit de antwoorden die je tijdens je speurtocht hebt opgeschreven. Start er bijvoorbeeld H3 dan vul je de 3e letter van het antwoord op vraag H in.

□ □ □ □ V □ □ □ □ □ □ □ □
 B5 C6 A10 G8 V G9 F3 D3 B1 C8 A2 F8

De oplossing van het puzzelwoord kun je vinden op onze website: www.ondleiden.nl

Sudoku Fruit van de Markt

Wist je dat...

veel straatnamen herinneren aan wat er vroeger op die plek was? Denk aan Botermarkt, Vismarkt, Kaasmarkt, Garenmarkt, Beestenmarkt.

Colofon

Deze Kidsgids

is speciaal voor groepen
5 t/m 8 van Leidse basis-
scholen samengesteld.

Redactie:

Kidsroute: Milly de Bruyn
Eindredactie: Marianne Kroon
en Milly de Bruyn

Ontwerp en collages:

Valetti, Claudia Claas

Drukwerk:

Puntgaaf Drukwerk

Opplage:

7000

Mogelijk gemaakt door:

Gemeente Leiden

Open
Monumentendagen
Leiden

